

TURİZM HAREKETLİLİĞİ AÇISINDAN TORUL KALESİ CAM SEYİR TERASI

Halil İbrahim ZEYBEK¹

Mürşit ŞİRİN²

Harun Reşit BAĞCI³

ÖZ

Bu çalışmada, turizm hareketliliği açısından Torul Kalesi Cam Seyir Terası ele alınmıştır. Destinasyon Doğu Karadeniz Bölümü'nde, Gümüşhane şehir merkezinin yaklaşık 24 km kuzeybatısında yer almaktadır. Çalışmanın amacı; tesisin lokasyonunu, özelliklerini, yakınındaki turistik çekiciliklere göre konumunu tespit etmek ve turizm potansiyelinin artırılmasına yönelik coğrafi bakış açısıyla öneriler sunmaktır. Bu amaca yönelik olarak; arazi çalışmalarlarıyla tesisin gelişimi ve ziyaretçi durumları yerinde takip edilmiştir. Torul Belediyesi'nden teknik bilgiler ve ziyaretçi sayıları elde edilip işlenmiştir. Türkiye'de Torul'dakine benzer şekilde faaliyet gösteren diğer cam teraslar tespit edilerek, bazılarının ziyaretçi sayılarına ulaşılmış ve kıyaslamalar yapılmıştır. Bulgulara göre, Torul Kalesi Cam Seyir Terası 2018 yılının başında hizmete girmesine karşın çevresinde yaşayan ve destinasyonun üzerinde bulunduğu güzergâhı kullananların dikkatini çekmeyi başarmış ve çevresine sosyoekonomik hareketlilik katmaya başlamıştır. 2018'in ilk 9 ayında tesisi 171.245 kişi ziyaret etmiştir. Bu rakamlar Torul Kalesi Cam Seyir Terası'nın daha şimdiden Türkiye'deki 8 cam terastan bir kaçını geride bıraktığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Gümüşhane, Turizm, Torul Kalesi, Cam Seyir Terası, Destinasyon.

IN TERMS OF TOURISM MOVEMENT TORUL CASTLE GLASS VIEWING TERRACE

ABSTRACT

In this study, focused on the Torul Castle Glass Viewing Terrace in terms of tourism movement. The destination is located in the Eastern Black Sea Region, approximately 24 km northwest of Gümüşhane city center. Purpose of the study; to determine the location of the facility, its properties, the position of the near tourist attractions and to offer suggestions in terms of geographical point to increase tourism potential. For this purpose; with the field works the development of the facility and the visitor statuses were monitored on site. Technical information and visitor numbers were obtained from Torul Municipality. Other glass terraces operating in a similar manner to the Torul in Turkey were identified and visitor numbers compared. According to results; Torul Castle's Glass Viewing Terrace started to serve in the beginning of 2018 but it started to draw attention of the people who live in the surrounding settlements and who use the route of Gümüşhane – Trabzon - Giresun. The terrace started to add liveliness to its surroundings. In the first 9 months of 2018, totally 171.245 people have visited the viewing terrace. These figures indicate that the Torul Castle Glass Viewing Terrace leaving behind a few glass terrace from 8 of in Turkey.

Keywords: Gümüşhane, Tourism, Torul Castle, Glass Viewing Terrace, Destination.

¹ Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, hizybek@omu.edu.tr

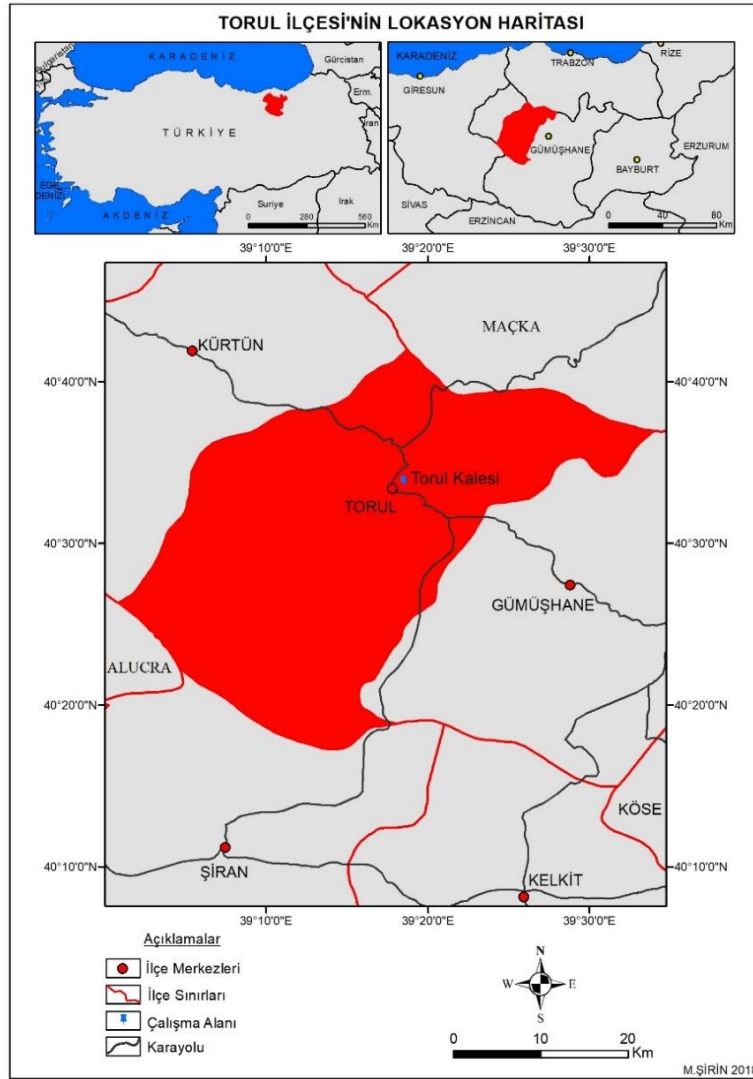
² Öğr. Gör., Gümüşhane Üniversitesi, Gümüşhane MYO., Mimarlık ve Şehir Planlama Böl. mursitsirin@gumushane.edu.tr

³ Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, harun.bagci@omu.edu.tr

GİRİŞ

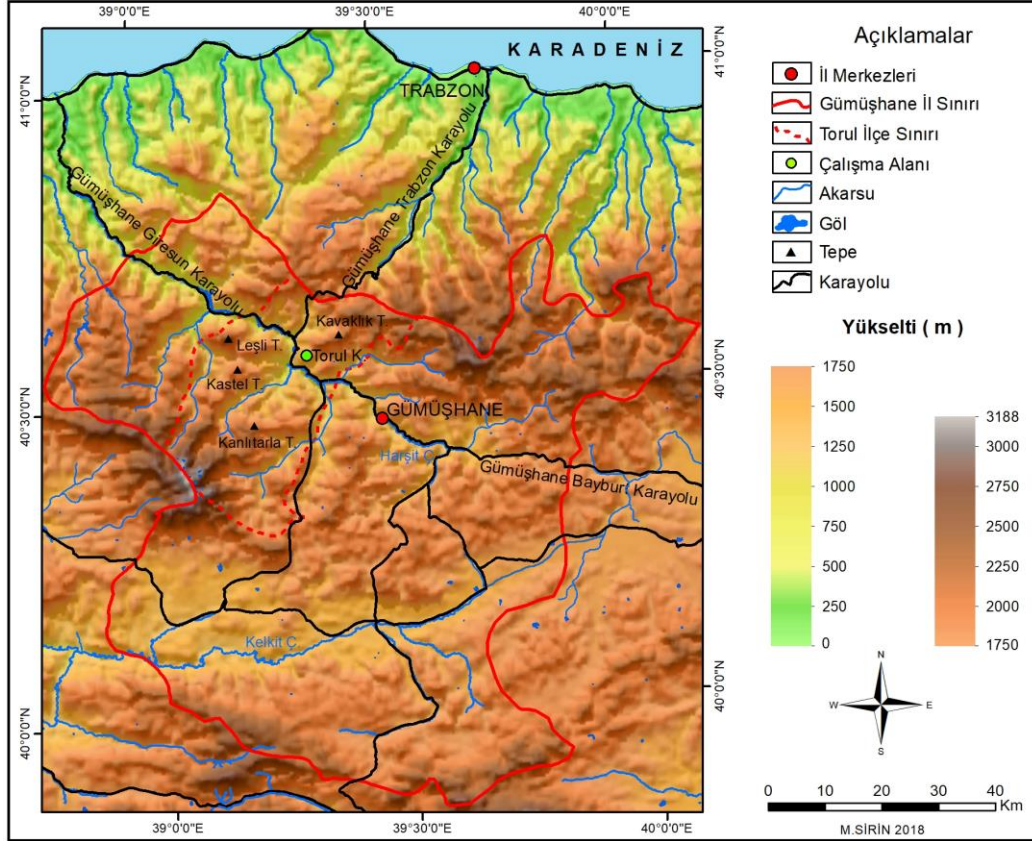
Araştırma Sahasının Yeri ve Sınırları

Karadeniz Bölgesi'nin Doğu Karadeniz Bölümü'nde yer alan Gümüşhane ilinin 6 ilçesinden biri olan Torul, yaklaşık olarak $38^{\circ} 59' 16'' - 39^{\circ} 33' 39''$ doğu boylamları ile $40^{\circ} 17' 33'' - 40^{\circ} 41' 50''$ kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. İran – Trabzon transit ticaret yolu bünyesindeki Gümüşhane – Trabzon karayolu (E97) güzergâhında bulunan Torul, Gümüşhane şehir merkezinin yaklaşık 22 km kuzeybatısında Harşit Çayı Vadisi'nde kurulmuş bir yerleşmedir. Çalışmaya konu olan Torul Kalesi Cam Seyir Terası'nın bulunduğu Torul ilçesi idari olarak, batı ve kuzeybatıdan Kürtün (Gümüşhane), kuzey ve kuzeydoğudan Maçka (Trabzon) doğu ve güneydoğudan Gümüşhane (Merkez), güneyden Şiran (Gümüşhane), güneybatıdan Alucra (Giresun) ilçeleriyle komşudur (Şekil 1). Torul ilçesinin yüzölçümü 973 km²'dir.

Şekil 1. Torul İlçesinin Lokasyonu

Çalışmaya konu olan Torul Kalesi, Torul ilçe merkezinde Kaledibi Mahallesi sınırında yer almaktadır. Kale; Harşit Çayı Vadisi'ne, Gümüşhane'yi kıyadaki yerleşmelere bağlayan ulaşım güzergâhına ve Torul şehir merkezine hâkim 1150 m yükseltiye sahip Kale Tepe üzerinde yer almaktadır. Kalenin kuzeydoğusunda Kavaklık Tepe (1340 m), güneyinde Kanlıtarla Tepe (1265 m), güneybatısında Kastel Tepe (1260 m), kuzeybatısında Leşli Tepe (1290 m) yer almaktadır (Şekil 2).

Şekil 2. Gümüşhane İli ve Çevresinin Yükselti Basamakları Haritası

Harşit Çayı, Torul yöresinde gömük menderesler oluşturmuş, dar ve derin yarılmış bir vadide akışını sürdürmektedir. Torul ilçe merkezinin bulunduğu sahada vadi tabanı biraz daha genişlemektedir. Tarım ve yerleşme olanaklarını artıran bu durum, ilçe merkezinin gelişmesinde etkili olmuştur. Harşit Çayı'nın derin vadisi Torul Kalesi'nin bulunduğu sahada doğal bir kale görünümü ortaya çıkarmıştır. Burç kalıntılarından anlaşıldığı üzere sonradan bu doğal kale, surlarla kuvvetlendirilmiştir. Kale yerleşmelerinin genelinde olduğu gibi Torul Kalesi'nin de kuruluş yeri seçiminde gözetleme ve savunma başta olmak üzere su kaynaklarına, tarım arazilerine yakınlık gibi unsurların etkili olduğu söylenebilir.

Çalışmanın Amacı

Torul ilçesinin konumu ve doğal ortam özellikleri ilçede beşeri ve iktisadi faaliyetlerin gelişimini sınırlandırmıştır. İlçe Gümüşhane'yi Karadeniz sahil yoluna (D010) bağlayan

karayolu güzergâhında yer almasına karşın, kıyıdaki yerleşmeler kadar gelişmemiştir. Torul ilçesi genellikle dağlık ve engebeli arazilerden oluşmaktadır. İlçe Harşit Çayı Vadisi tabanında kısmen de güneydoğuya bakan yamaçlarında kurulmuştur. Bu durum ilçenin gelir kaynaklarından biri olan tarımsal faaliyetleri sınırlandırmıştır. Torul'da sanayi ve ticaret faaliyetlerinin de istenilen düzeyde geliştiğini söylemek mümkün değildir.

Günümüzde turizm faaliyetleri ulusal ve uluslararası ilişkilerin güçlendirilmesinde, yerleşim birimlerinin tanıtılmasında ve gerek doğal ortam özellikleri gerekse yatırım ve tanıtım eksikliği gibi nedenlerle sosyoekonomik açıdan yeteri kadar gelişmemiş yerlerin kalkındırılmasında önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu bağlamda Torul ilçesinin sosyoekonomik olarak bugün bulunduğu noktadan daha ileriye taşınabilmesinde ilçenin turizm potansiyelinin hayata geçirilmesi önemli etkiye sahiptir.

Torul ilçesinin sahip olduğu doğal ve beşeri turistik çekiciliklerin, gerekli yatırımların yapılması ve tanıtılmasıyla sürdürülebilir turizme açılması, Torul'u ve çevresindeki turistik merkezleri kapsayan turizm planlarının yapılması, ilk etapta Torul'un üzerinde bulunduğu güzergâhı kullanan ve yakın çevresinde ikamet eden insanların gününbirlik olarak ilçeyi ziyaret etmesini ve ilçede vakit geçirmesini sağlayacaktır. Sonraki aşamada ise sadece Torul'u ziyaret etmek için ilçeye gelen yerli ve yabancı turistlerin sayısı artacaktır.

Torul ilçe merkezinde büyük bölümü yıkılmış halde bulunan Torul Kalesi, 2016-2018 yılları arasında yapılan düzenlemeler ve cam seyir terası ile ilçenin turizm potansiyelini artırmıştır. Kale ilçeye hakim konumu, manzarası ve tarihi dokusuyla bölgedeki birçok destinasyon içerisinde kısa sürede ilgi çekmeyi başarmış, bölgeye hitap etmeye başlamıştır. Kalenin bugünkü etki alanı sınırlı olup, daha çok Gümüşhane merkezinde yaşayan insanlara ve çevredeki il, ilçe merkezlerinden gününbirlik olarak gelen ziyaretçilere hitap etmektedir.

Torul ilçesinde yer alan Torul Kalesi'nin turizm potansiyelini konu edinen bu çalışmanın temel amacı cam seyir terası başta olmak üzere Torul Kalesi'nde yapılan düzenlemelerin yapının turistik potansiyeli üzerindeki etkilerini tespit etmek, Torul ilçesine ve Gümüşhane'ye katkılarını belirlemektir. Bunun yanı sıra çalışmanın; Torul ilçesinin coğrafi özellikleriyle ilgili birtakım tespitlerde bulunarak hem ilçe hem de Torul Kalesi'yle ilgili mevcut literatüre katkı sağlaması, bünyesindeki görsel materyaller vasıtasıyla Torul Kalesi'nin lokasyonu ve ulaşılabilirliği hakkında turizm altyapısını destekleyici bilgiler vermesi, yöre turizmindeki yerini ve önemini vurgulaması beklenmektedir.

MALZEME VE METOT

Çalışmanın temel veri kaynaklarını yılın farklı dönemlerinde gerçekleştirilen arazi çalışmaları oluşturmaktadır. Arazide yapılan ölçüm ve gözlemler, araştırma sahası ve konusuyla ilgili kamu görevlileri ve yöre halkıyla yapılan görüşmeler konunun açıklanmasında önemli rol oynamıştır. Çalışma kapsamında öncelikle sahanın coğrafi yapısına kısaca değinilmiş, daha sonra Torul Kalesi Cam Seyir Terası'nın turistik özellikleri üzerinde durulmuştur. Çalışma sürecinde kullanılan veri kaynakları, materyaller ve kullanım amaçları şöyledir;

Harita Genel Komutanlığı tarafından hazırlanmış, Torul ilçesi ve çevresini kapsayan 1/25.000 ölçekli G42 - c1, c2, c3, c4, d2, d3, d4. G43 – d4. H41 – b2. H42 – a1, a2, a3, a4, b1, b4.no'lu toplam 15 topografya paftası kullanılarak sahanın topografyası, hidrografyası incelenmiş, ulaşılan veriler hazırlanan haritalarda ve çalışmanın ilgili bölümlerinde kullanılmıştır.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmış 1/100.000 ölçekli Trabzon C 28 ve D 28 numaralı jeoloji paftaları ve raporlarından faydalanılarak sahanın jeolojik yapısı incelenmiş, ulaşılan veriler çalışmanın ilgili bölümlerinde kullanılmıştır.

USGS (United States Geological Survey, ABD Jeoloji Araştırmaları Kurumu) internet sitesinden Torul ve yakın çevresine ait 30 metre çözünürlüklü DEM (Digital Elevation Model, Sayısal Yükseklik Modeli) verileri indirilmiştir. Bu verilerden sahanın lokasyon ve yükselti basamakları haritalarının oluşturulmasında faydalanılmıştır.

Türkiye Meteorolojik Veri Bilgi Sisteminden (MEVBİS) temin edilen Gümüşhane Merkez ve Torul Meteoroloji İstasyonlarına ait veriler kullanılarak, hazırlanan tablo ve grafiklerle Torul'un iklim özellikleri, Gümüşhane merkez ile karşılaştırmalı olarak açıklanmıştır.

Torul Kalesi Cam Seyir Terasının konumu, yöredeki büyük yerleşim merkezlerine ve diğer turistik çekiciliklere uzaklığı ve çeşitli özellikleri Google Earth programı kullanılarak sayısallaştırılmıştır.

Torul Belediyesinden aylara göre, cam seyir terasını ziyaret eden turistlerin sayısını gösteren veriler temin edilmiştir. Oluşturulan veri tabanından hareketle destinasyonun yöredeki turizm hareketliliğine etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Türkiye'de Torul'dakine benzer şekilde hizmet veren 8 adet cam seyir terası bulunmaktadır. Bu tesislerin işletmecileriyle görüşülerek ziyaretçi sayılarına ulaşılmaya çalışılmıştır. Ancak tesislerin bazılarında ziyaretçilerin kayıt altına alınmamış olması yapılacak kıyaslamaları zorlaştırmıştır. Ziyaretçi sayılarına ulaşılabilen destinasyonlar ile Torul'daki cam seyir terası

ziyaretçi sayıları bakımından kıyaslanarak araştırma sahasının emsalleri arasındaki yeri tespit edilmeye çalışılmıştır.

ÇALIŞMA SAHASININ DOĞAL ORTAM ÖZELLİKLERİ

Araştırmaya konu olan Torul Kalesi Cam Seyir Terası Gümüşhane'nin Torul ilçesi sınırları içerisinde Gümüşhane'yi ve çevresindeki yerleşmeleri Karadeniz sahil yoluna bağlayan karayolunun doğusunda yer almaktadır. Cam seyir terası, Doğu Karadeniz dağları bünyesinde yer alan, yükseltisi 2000 m'yi aşkın Kalkanlı Dağları'nın Güneybatı yamaçlarındaki Kale Tepe (1150 m) üzerinde kurulmuştur. Aynı mevkide cam seyir terasından yaklaşık 80 m daha alçakta yer alan Torul Kalesi neredeyse bütünüyle tahrip olmuş durumdadır (Şekil 3).

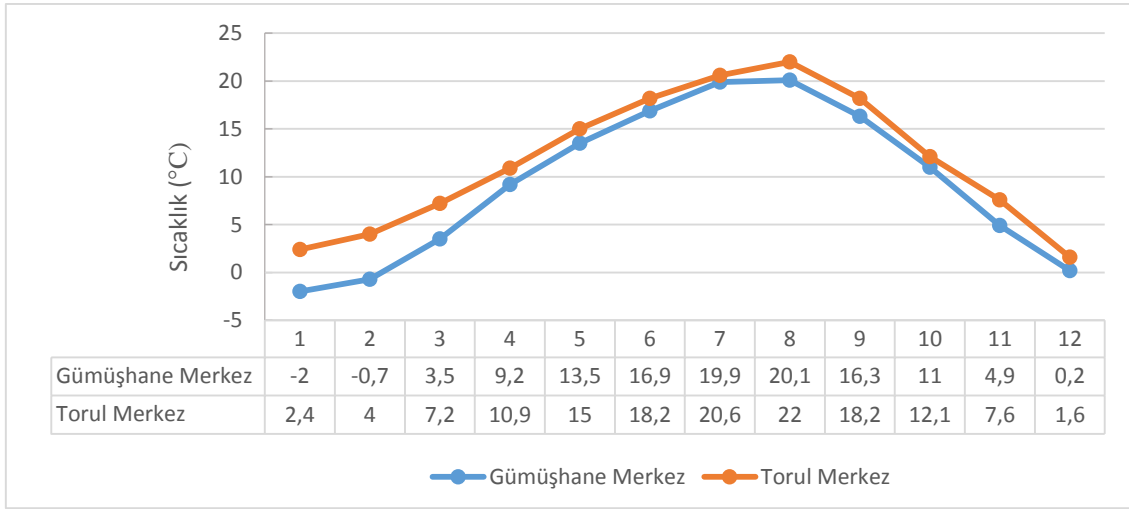
Şekil 3. Düzhanlar Sirtından Torul Kalesinin ve Cam Seyir Terasının Görünümü.

Torul ilçesinin jeolojik yapısı Üst Kretase – Eosen yaşlı volkanik kayalardan oluşmaktadır. Yörede Çatak Formasyonu olarak adlandırılan andezit, bazalt, lav ve agromeralardan oluşan, içinde kalker ve marn serilerinin de bulunduğu kalın bir formasyon yüzeylemektedir (Güven, 1998: 5).

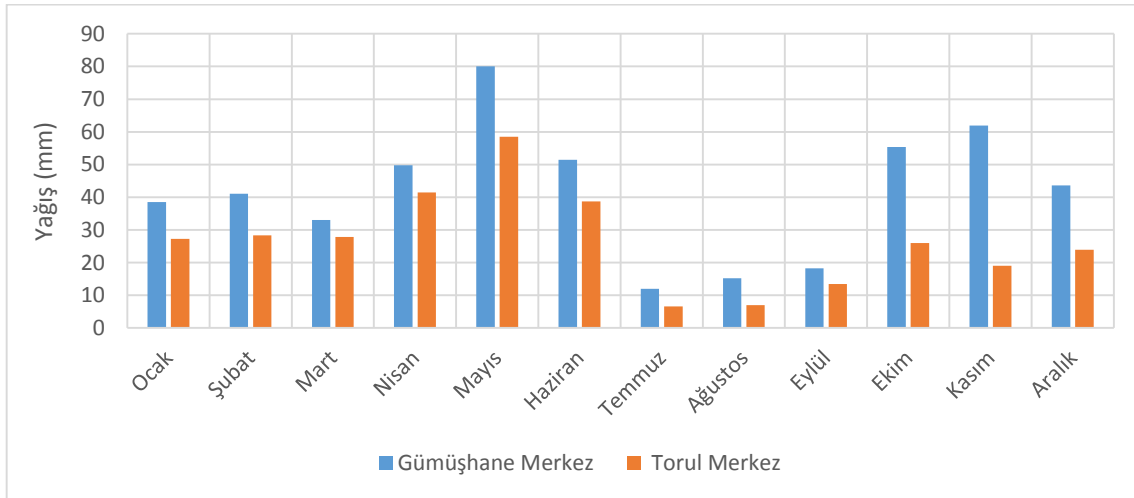
Torul'un coğrafi konumuna bağlı olarak kıyı kuşağının nemli – ılıman iklimiyle, kıyı ardı geçiş kuşağının karasal iklim şartları arasında bir yer tuttuğu söylenebilir. Torul ilçe merkezinin

kurulu olduğu Harşit Çayı tabanında yağış miktarı önemli ölçüde azalırken, yüksek kesimlere doğru yamaçlar boyunca yağış artmaktadır (Nişancı, 1990: 246).

Araştırma sahasının iklim özellikleri açıklanırken Torul'da bulunan (OMGİ) Meteoroloji İstasyonu (2013-2017) ve Gümüşhane Merkez Meteoroloji İstasyonu (1961-2017) verileri kullanılmıştır. Bu verilere göre Torul'da yıllık sıcaklık ortalaması 11,6 °C yıllık yağış miktarı ise 318 mm'dir. Gümüşhane merkezine göre Torul'da sıcaklıklar daha yüksek, yağış miktarı ise daha azdır (Şekil 4-5). Bu duruma Torul'un daha alçakta yer almasının neden olduğu düşünülmektedir.

Şekil 4. Gümüşhane Merkez ve Torul Meteoroloji İstasyonlarının Karşılaştırmalı Aylık Ortalama Sıcaklık Diyagramı.

Şekil 5. Gümüşhane Merkez ve Torul Meteoroloji İstasyonlarının Karşılaştırmalı Aylık Ortalama Yağış Diyagramı.

Yöre hidrografyasının en önemli unsurunu Harşit (Doğankent) Çayı ve kolları oluşturmaktadır. Çalışma sahasında Harşit Çayı gömük menderes olarak nitelendirilebilecek bir yataktan akış

özelliği göstermektedir. İlçe merkezinin kuzeyindeki Torul Baraj Gölü ise bir diğer önemli hidrografik üniteyi oluşturmaktadır. Yörede Harşit Çayı'nın yanı sıra çok sayıda kaynak suyu bulunmaktadır.

Torul ilçesinde genellikle orman örtüsü altında gelişmiş kahverengi orman toprakları, eğim değeri yüksek sahalarda eteklerinde kolüvyal topraklar, vadi tabanlarında ise alüvyal topraklar yüzeylemektedir (Bulut, 1998: 30). İlçede eğimli yamaçlar boyunca bitki örtüsünün ortadan kalktığı noktalarda erozyona bağlı olarak toprak tabakasının incelmesi ya da tamamen ortadan kalktığı gözlenmiştir.

Sahada doğal bitki örtüsü büyük ölçüde tahrip edilmiştir. Ancak insanların ulaşamadıkları eğimli yamaçlar boyunca ve yükseltisi fazla olan kesimlerde doğal bitki türleri bozulmuş olarak varlığını sürdürmektedir. Torul'un alçak kesimlerinde kayın, gürgen, karaağaç, kavak, ıhlamur, karaçam, sarıçam gibi karma ormanlar bulunurken 1500-2300 m'ler arasında ladin, göknar ve sarıçam türleri yayılış göstermektedir (Bulut, 1998: 34).

BULGULAR

Çalışmayla ulaşılan bulgular şöyledir;

Gümüşhane ili sınırlarında; merkezde 5 kale, 1 gözetleme kulesi; Kelkit'te 2 kale 1 gözetleme kulesi; Kürtün 'de 1 gözetleme kulesi; Şiran'da 1 kale 1 gözetleme kulesi ve Torul'da 6 kale ve 4 gözetleme kulesi olmak üzere toplam 14 kale ve 8 gözetleme kulesi bulunmaktadır (Özkan ve Yurttaş, 2012: 205). Çalışmaya konu olan Torul Kalesi de bu yapılardan biridir. Kalenin ne zaman yapıldığı kesin olarak bilinmemekle birlikte Orta Çağ'a tarihlendirilmektedir (Özkan ve Yurttaş, 2012: 121).

Torul Kalesi ve çevresi uzun yıllar avcılarının, defîne arayıcılarının mekânı durumundayken, Torul Belediyesi öncülüğünde Orman Genel Müdürlüğünün katkılarıyla projelendirilerek B Tipi mesire alanına¹ dönüştürülmüş, Torul Belediyesi'ne kiralanmıştır.

2016 yılı itibarıyla Torul ilçe merkezinden kalenin olduğu tepeye doğru uzunluğu 2 km olan yol çalışmasına başlanmış, cam seyir terasının ve eklentilerinin kurulacağı toplam 2500 m²'lik alan elde etmek için hafriyat ve dolgu çalışmaları yapılmıştır (Şekil 6).

¹ Toplumun çeşitli dinlenme, eğlenme ve spor ihtiyaçlarını karşılamak, yurdun güzelliğine katkı sağlamak ve turistik hareketlere imkân vermek amacıyla yerleşim merkezlerinin çevresinde veya rekreasyonel kaynak değerlerine ve yüksek ziyaretçi potansiyeline sahip, sadece günübirlik kullanım imkânı sağlayan kır lokantası, kır kahvesi, yöresel ürünler sergi ve satış yeri, piknik üniteleri, kamerye gibi diğer rekreasyonel yapı ve tesisleri ihtiva eden mesire yerleridir (OGM 2015).

2018 yılının ilk ayında Torul Kalesi Cam Seyir Terası tamamlanarak turizme açılmıştır. Tesisin bazı teknik özellikleri şöyledir; teras zemine birleşim noktasından itibaren 10 m uzunlukta olup, 85 m² alana sahiptir. 50 kişi taşıma kapasitesi olan yapının zemini kalın ve dayanıklı camdan oluşmaktadır. Tesis 240 m'lik nispi yükseltisiyle Türkiye'deki en yüksek cam seyir teraslarından biri olma özelliğine sahiptir (Şekil 7-8).

Şekil 6. Tesisin Yapılış Aşamalarını Gösteren Fotoğraflar (Kaynak: Torul Belediyesi, 2018).

Şekil 7. Tarihi Harşit Köprüsü'nden Cam Seyir Terasına Bakış.

Şekil 8. Cam Seyir Terasından Çevreyi İzleyen Ziyaretçiler (Kaynak: Anadolu Ajansı, 2018).

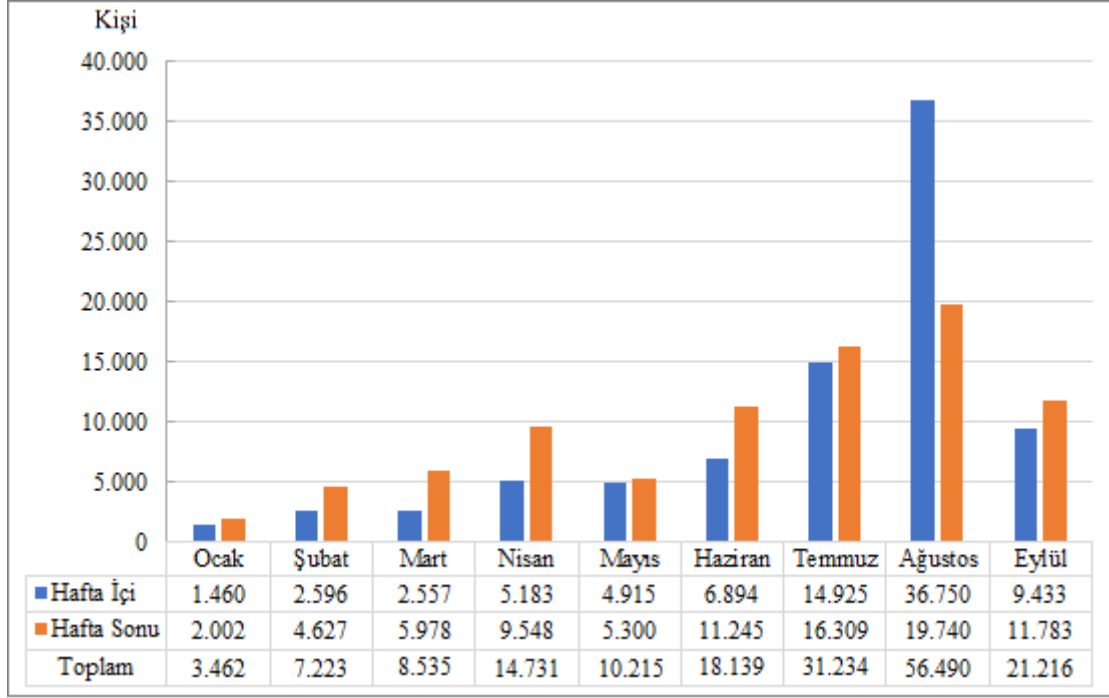
Tesis 2018 yılı itibariyle Gümüşhane merkezden ve çevre illerden, Torul ilçe merkezinden geçerek Trabzon ve Tirebolu vasıtasıyla Karadeniz sahil yoluna bağlanan karayolunu kullanan yolcuların gününbirlik ziyaret ettiği bir merkez konumundadır. Torul Kalesi Cam Seyir Terası'nın çevresindeki il merkezlerine ve bazı önemli turistik merkezlere uzaklığı şöyledir (Tablo 1, Şekil 10);

Tablo 1. Torul Kalesi Cam Seyir Terasının Çevresindeki İllere ve Destinasyonlara Uzaklığı.

No.	Merkezler	Mesafe	No.	Merkezler	Mesafe
1.	Trabzon (Merkez)	85 km	9.	Zigana Kayak Merkezi	27 km
2.	Giresun (Merkez)	143 km	10.	Canca Kalesi	31 km
3.	Erzincan (Merkez)	153 km	11.	Çağlayandibi Şelalesi	42 km
4.	Bayburt (Merkez)	101 km	12.	Örümcek Ormanları	49 km
5.	Altınpınar Gölü	18 km	13.	Artabel Gölleri	50 km
6.	Karaca Mağarası	19 km	14.	Tomara Şelalesi	99 km
7.	Limni Gölü	20 km	15.	Sümela Manastırı	70 km
8.	Süleymaniye Mahallesi	26 km	16.	Uzungöl	172 km

Açık mekânlarda yapılan turizm faaliyetlerinde iklim koşulları önemlidir. Torul'un iklim özelliklerine bağlı olarak sıcak dönemde yağışların azalması turizm potansiyeli bakımından bir avantaj olarak görülebilir. Ancak kış sıcaklıklarının düşük, yağışlarının ise genellikle kar şeklinde olması turizm faaliyetlerinin bütün yıla yayılmasını engellemesi bakımından önemli bir dezavantajdır. Araştırma kapsamında tesisi ziyaret edenlerin günlere göre dağılımı incelenmiş, havanın güzel olduğu günlerde ve tatil günlerinde ziyaretçi sayısının diğer günlere nazaran çok daha fazla olduğu gözlenmiştir. Tesisin açılışından itibaren ilk 7 aylık dönemde hafta sonu ziyaretçi sayısının hafta içinden fazla olduğu tespit edilmiştir. Ancak yaz döneminde

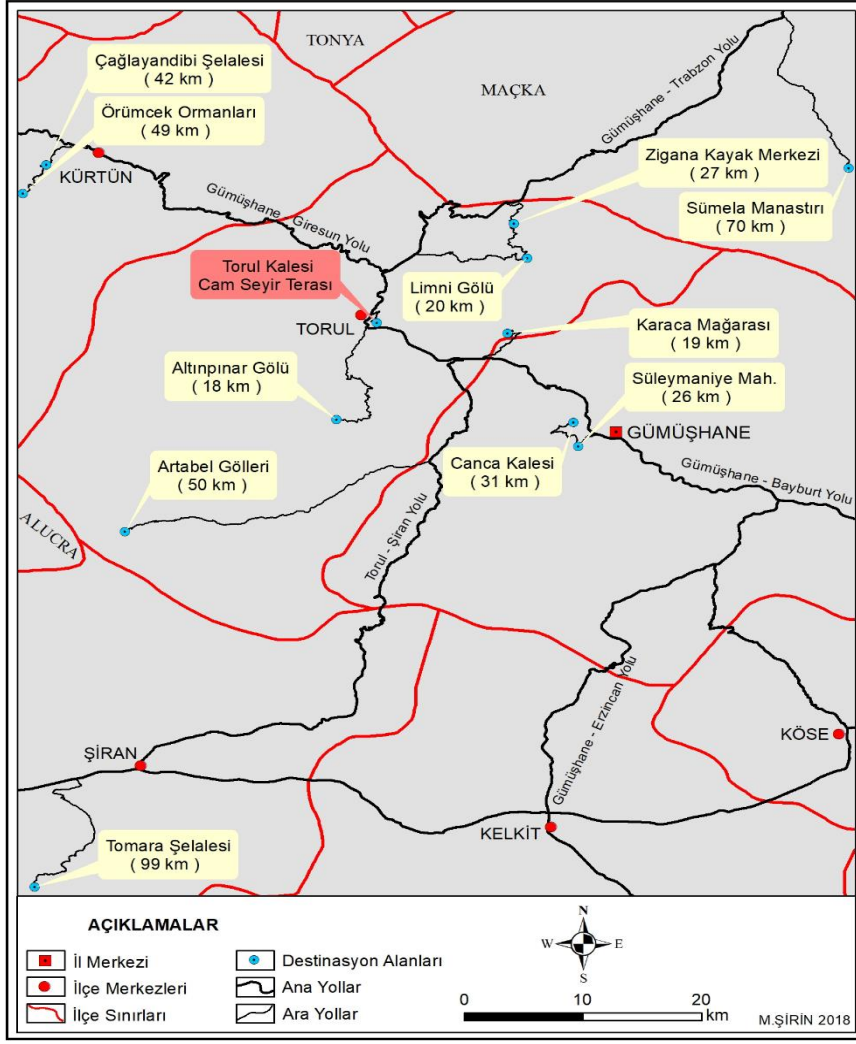
okulların tatil olması ve bayramlar gibi resmi tatillerin hafta içine denk gelmesine bağlı olarak hafta içi tesisi ziyaret edenlerin sayısında artış olmuştur (Şekil 9).

Şekil 9. Ziyaretçilerin Günlere Dağılımı (05/01/2018 – 30/09/2018). Kaynak: Torul Belediyesi, 2018.

Çalışma alanı olarak seçilen Torul Kalesi'ndeki Cam Seyir Terasının yeni yapılmış olması uzun yıllık kıyaslamaları ve mevsimsel farklardan doğan ziyaretçi sayılarını göstermeyi mümkün kılmamaktadır. Ancak yapılan görüşmeler ve gözlemlerden kış soğukları ve kar yağışlarının kaleye çıkışı zorlaştırarak ziyaretçi yoğunluğunu azaltacağı öngörülmektedir.

2018 yılı itibariyle tesisin fiziki yapısı ve eklentileri şöyledir; başlangıçta seyir terasının yanında prefabrik çay ocağı ve lavabolar yapılmış, daha sonra bu yapılar yerini kalıcı tesislere bırakmıştır. Ziyaretçilerin zaman geçireceği kamelyalar ve kafeterya özelliğine sahip kıl çadır yapılarak hizmete sunulmuştur. Tesisin başlangıçta toprakla kaplı olması sahada toz problemini ortaya çıkarmıştır. Tozun, terasın cam yüzeylerine zarar vermesi ve ziyaretçileri rahatsız etmesinden dolayı toprak zemin, kilitli taşla döşenmiştir. Bunun yanı sıra otopark yapılarak ücretsiz olarak hizmete sunulmuş, seyir terasının sağ tarafına 45 m uzunluğunda bayrak direği dikilerek 150 m²'lik Türk bayrağı asılmıştır. Başlangıçta tesiste sağlıklı içme suyu bulmak önemli bir problem iken, 2018 yılı Mart ayında yapılan sondaj çalışmaları sonucu 113 m derinlikte suyun bulunmasıyla bu problem ortadan kalkmıştır.

Şekil 10. Torul Kalesi'nin Çevredeki Destinasyonlara Olan Uzaklığı

Türkiye’de ilki Karabük ilinin Safranbolu ilçesinde olmak üzere toplam 8 adet cam seyir terası bulunmaktadır. Çevresine hâkim noktalardan manzara seyretme amacıyla oluşturulmuş bu terasların 3’ü kalelerde diğerleri ise vadi yamaçlarında kurulmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Türkiye’deki Cam Seyir Teraslarının Bulunduğu İller ve Kuruldukları Yerler.

No	Seyir Terasının Adı	Bulunduğu İl / İlçe	Kurulduğu Yer
1.	Safranbolu Kristal Seyir Terası	Karabük / Safranbolu	Vadi Yamacı
2.	Levent Vadisi Cam Seyir Terası	Malatya / Akçadağ	Vadi Yamacı
3.	Ulubey Cam Seyir Terası	Uşak / Ulubey	Vadi Yamacı
4.	Hatila Vadisi Cam Seyir Terası	Artvin / Merkez	Vadi Yamacı
5.	Tillo Kalesi Cam Seyir Terası	Siirt / Tillo	Kale
6.	Çankırı Kalesi Cam Seyir Terası	Çankırı / Merkez	Kale
7.	Çatak Kanyonu Cam Seyir Terası	Kastamonu / Azdavay	Vadi Yamacı
8.	Torul Kalesi Cam Seyir Terası	Gümüşhane / Torul	Kale

Cam seyir terasları ve onlarla bağlantılı olarak yapılan diğer yatırımlar turistik çekiciliklerin ziyaretçi sayılarını artırmıştır. Çeşitli eksikliklerine rağmen Torul Kalesi Cam Seyir Terası önce

yöre, sonra da bölge halkının ilgisini çekmeyi başarmıştır. Tesisin açılışını takip eden ilk 9 ayda toplam 171.245 kişi cam seyir terasını ziyaret etmiştir (Tablo 3). Tesisin bilinirliği arttıkça bu rakamların daha da yükseleceği öngörülmektedir.

Tablo 3. Torul Kalesi Cam Seyir Terasına Gelen Ziyaretçi Sayıları.

No.	Aylar	Torul Kalesi Cam Seyir Terası
1.	Ocak	3.462 Kişi
2.	Şubat	7.223 Kişi
3.	Mart	8.535 Kişi
4.	Nisan	14.731 Kişi
5.	Mayıs	10.215 Kişi
6.	Haziran	18.139 Kişi
7.	Temmuz	31.234 Kişi
8.	Ağustos	56.490 Kişi
9.	Eylül	21.216 Kişi
	Toplam	171.245 Kişi

Kaynak: Torul Belediyesi, 2018.

Türkiye’de bulunan 8 cam terasın tamamına ait ziyaretçi sayılarına ulaşılamamıştır. Verileri alınabilen Çankırı Kalesi Cam Seyir Terası’nı ziyaret edenlerin sayısı Torul Cam Seyir Terası ile kıyaslandığında çalışma sahasının yılın ilk 9 ayında Çankırı Kalesi Cam Seyir Terası’ndan daha fazla ziyaretçiye ulaştığı görülmüştür (Tablo 4).

Tablo 4. Çankırı Kalesi ve Torul Kalesi Cam Seyir Teraslarına Gelen Ziyaretçi Sayıları.

No.	Aylar	Çankırı Kalesi Cam Seyir Terası	Torul Kalesi Cam Seyir Terası
1.	Ocak	1.201 Kişi	3.462 Kişi
2.	Şubat	1.880 Kişi	7.223 Kişi
3.	Mart	2.129 Kişi	8.535 Kişi
4.	Nisan	3.896 Kişi	14.731 Kişi
5.	Mayıs	2.713 Kişi	10.215 Kişi
6.	Haziran	4.715 Kişi	18.139 Kişi
7.	Temmuz	4.950 Kişi	31.234 Kişi
8.	Ağustos	10.817 Kişi	56.490 Kişi
9.	Eylül	5.062 Kişi	21.216 Kişi
	Toplam	37.363 Kişi	171.245 Kişi

Kaynak: Çankırı ve Torul Belediyeleri, 2018.

Torul Belediyesi yetkilileriyle yapılan görüşmeler neticesinde rekreasyon alanına yatırımların devam edeceği öğrenilmiştir. Belediye tarafından yapılması planlanan bazı çalışmalar şöyledir; Torul Kalesi’nin restore edilmesi, seyir terasının olduğu yerde iki katlı bir restoran yapılması, Torul Kalesi’nden ilçe merkezine doğru yürüyüş yolunun yapılması ve Torul Kalesi ile Tuğrul Bey Mahallesi arasında Türkiye’nin en uzun zipline¹ hatlarından birinin kurulmasıdır.

¹ Zipline; belirli bir yükseklikten daha alçak bir noktaya çelik halat üzerine bağlanmış olan makara ve aparatlarla kaymaya dayalı bir aktivitedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm faaliyetlerinden elde edilen gelirin ülke ekonomilerine olan katkısının önemli rakamlara ulaştığı günümüzde, doğal kaynak ve ortamların bozulmadan turizme kazandırılması dünya kamuoyunun önemli uğraş alanları arasındadır. Çalışmaya konu olan tesis, topografya başta olmak üzere çeşitli sebeplerle yeteri kadar gelişmemiş olan Torul ilçesinde yer almaktadır. Torul Belediyesi ve Orman Genel Müdürlüğü'nün işbirliğiyle 2016 yılında yapımına başlanan 2018 yılı başında ise açılışı yapılan Torul Kalesi Cam Seyir Terası kısa sürede ilçeye ve bölgeye turizm açısından bir hareketlilik getirmiştir.

Tesis açılışının kış mevsimine denk gelmesi ve bilinirliğinin az olmasına karşın 2018 yılının ilk 9 ayında 171.245 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Destinasyon yılını doldurmadan Gümüşhane il nüfusu kadar ziyaretçiyi ağırlamayı başarmıştır. Yapımı devam eden yeni Zigana Tüneli'nin açılmasıyla birlikte Torul'un ulaşılabilirlik açısından daha elverişli konuma geleceği düşünülmektedir. Bu durumun ziyaretçi sayısını da artırması beklenmektedir.

Torul Kalesi Cam Seyir Terası odaklı turistik faaliyetlerin sürdürülebilir olarak, doğal ortam unsurlarına zarar vermeden, yöre ekonomisine en fazla katkıyı sağlayacak şekilde gerçekleştirilmesi için coğrafi bakış açısıyla sunulmuş bazı öneriler şunlardır;

- Torul Kalesi'nin çevresinde Karaca Mağarası, Örümcek Ormanları, Limni Gölü, Tomara Şelalesi gibi önemli destinasyonlar yer almaktadır. Cam teras, çevresindeki turistik çekicilikler ile entegre olarak ele alınmalı, planlamalar bu perspektiften yapılmalıdır.

- Torul Kalesi ve çevresindeki destinasyonlarda ziyaretçi sayıları ve ziyaretçilerin profilleri (uyruğu, yaşı, geldiği il, geliş nedeni vb.) kayıt altına alınmalıdır. Bu sayede daha sağlıklı planlamalar yapmak mümkün olacaktır.

- Bölgeye düzenlenen günübirlik tur güzergâhlarının yeniden planlanması ve başta Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB) Doğu Karadeniz Bölgesel Yürütme Kurulu olmak üzere, Torul Kalesi Cam Seyir Terası'nın tur programlarına dâhil edilmesi gerekmektedir.

- Torul şehir merkezinden tesise ulaşan 2 km'lik yol boyunca yolun uçurum tarafına bariyerler yapılmalı kaya düşmelerine karşı önlemler alınmalıdır. Kaleye giriş ve kaleden dönüşün tek yoldan yapılması ziyaretçi sayılarının arttığı dönemlerde yolun dar olduğu alanlarda sorun oluşturacağından güzergâha alternatif bir yol daha yapılmalıdır. Bunun yanı sıra gerekli yerlere uyarıcı ve yönlendirici levhalar yerleştirilmelidir.

- Torul Kalesi özellikle nevrüz tatili ve yaz döneminde İranlıların Karadeniz kıyısına geçmek için kullandığı güzergâh üzerinde yer almaktadır. Çok dilli tabelalar, kare kodlu bilgilendirmeler ve broşürlerle bu güzergâhı kullanan yabancı turistlerin ilgisi çekilmeli ve destinasyona yönlendirilmelidir.

- Tesisin cam teras dışında kalan bölümünde ziyaretçilerin çevreyi daha detaylı seyredebilmeleri için ayaklı dürbünlerin yerleştirilmesi, teras girişine cam terasın lokasyonuna göre konumlandırılmış bölgeyi ayrıntılı olarak gösteren sade, anlaşılır, büyük ölçekli bir haritanın yerleştirilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra tesise çıkan yolun renkli ışıklarla aydınlatılması rekreasyon alanına estetik değer katacaktır.

- Cam seyir terasının girişinde teras alanında ziyaretçilerin uyması gereken kurallar ile ilgili bir pano hazırlanmalı ve yükseklik korkusu ile kalp rahatsızlığı olan ziyaretçilerin uyarılması gerekmektedir.

- Teras camlarının çizilmemesi için ziyaretçilere girişte tek kullanımlık plastik galoşlar ve deri galoşlar verilmektedir. Deri galoşların temizlenmesinin zor olduğu, naylon galoşların ise rüzgâra ve ziyaretçilerin çevreye atmasına bağlı olarak çevre kirliliğine neden olduğu tespit edilmiştir. Bu uygulamaların yerine, ziyaretçilere Torul Kalesi Cam Seyir Terası'nı hatırlatacak peluş terliklerin dağıtılması, hem zemindeki cam yüzeyin daha iyi korunmasını sağlayacak hem de daha sonra ziyaretçilerin hatıra olarak saklayacağı bir ürüne sahip olmalarına imkân tanıyacaktır.

- Tesise çıkan yol üzerindeki uygun alanlara ahşaptan stantlar yapılarak, bu stantlarda bölgedeki el sanatları, yetiştirilen ürünler, ilçeyi tanıtan hediyelik eşyalar gibi ürünlerin satışı yapılabilir. Böylece ziyaretçilerin ilçe ekonomisine katkısı artmış olacaktır.

- Torul Kalesi Cam Terası'nın reklam ve tanıtımlarla çevresindeki yerleşmelerde yaşayan insanlara sunulması gerekmektedir. Yoğun kullanılan bir güzergah üzerinde olan destinasyonun tanıtımı, belediye tarafından ilçe girişlerinde güzergahı kullanan kişilerin telefonuna destinasyonu tanıtıcı mesajlar gönderilerek turizm merkezinin bilinirliği artırılmalıdır.

- İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Gümüşhane Üniversitesi ile yapılacak protokollerle öğrencilerin, bu çekicilikten faydalanması sağlanmalıdır.

Bu önerilerin hayata geçirilmesiyle Torul Kalesi Cam Seyir Terası'nın alternatif turizm faaliyetleri açısından önemli merkezlerinden biri olacağı düşünülmektedir. Kısıtlı sosyal ve ekonomik imkânları olan Torul gibi yerleşmelerin geliştirilebilmesi açısından bu gibi projeler oldukça önemlidir. Ancak doğal ortam unsurlarının zarar görmesi durumunda ortaya çıkacak

tahribatın insan yaşantısını ve bütün ekonomik faaliyetleri olumsuz etkileyeceği unutulmamalıdır.

Cam seyir terasından seyredilen manzaranın insanları etkilemesinde bitki örtüsü ve hidrografyanın payı büyüktür. Bu unsurların bozulması durumunda terasın camdan ya da elmastan yapılmış olması hiçbir anlam ifade etmeyecektir.

Katkı Belirtme

Çalışma sürecinde veri temini konusunda yardımlarını esirgemeyen Torul Belediye Başkanı Nidai KÖROĞLU'na, Torul Belediyesi Basın Yayın Biriminden Hasan YILMAZ'a, Çankırı Belediyesi Mali Hizmetler Müdürlüğüne, Yazar A. Güngör ÜÇÜNCÜOĞLU'na, Gümüşhane İl Özel İdaresine ve Gümüşhane Meteoroloji Müdürlüğüne teşekkürü borç biliriz.

KAYNAKÇA

- Bulut, İ. (1998), Torul'un Coğrafi Etüdü, Atatürk Üniversitesi Yayınları No:876, Kazım Karabekir Fakültesi Yayınları No: 95, Araştırma Serisi No: 35, Erzurum.
- Güven, İ.H., (1998), 1:100.000 Ölçekli Türkiye Jeoloji Haritaları Trabzon C 28 D 28 Paftası, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Rapor No: 149, Ankara.
- Nişancı, A. (1990), "Torul – Kürtün Orta Harşit Yöresi ve Heyelanları" Geçmişte ve Günümüzde Gümüşhane Sempozyumu, 13-17 Haziran 1990, Ankara, s.245-257.
- Orman İşletmeleri Genel Müdürlüğü, (2015), Mesire Yerleri Uygulama Tebliği, <https://www.ogm.gov.tr/ekutuphane/Tebliğler/MesireYerleriUygulamaTebliği.pdf>, (02.05.2018)
- Özkan, H. ve Yurttaş, H. (2012), Orta Çağ'dan Günümüze Gümüşhane, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Gümüşhane Valiliği, Gümüşhane.